

Seznam příloh

Příloha A – Dotazník.....	1
Příloha B – Otázky k rozhovoru	5
Příloha C – Vzorový přepis rozhovoru	7
Příloha D – Informovaný souhlas	13
Příloha E – Seznam grafů a tabulek.....	14

Příloha A – Dotazník

Dotazník k diplomové práci na téma „Logopedická intervence v rámci ústavní výchovy“

Vážené respondentky, vážení respondenti,

jmenuji se Petra Drdová a jsem studentkou závěrečného ročníku navazujícího magisterského studia oboru Logopedie na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku k diplomové práci na téma „*Logopedická intervence v rámci ústavní výchovy*“. Dotazník má za úkol zjistit základní informace o realizaci logopedické péče v zařízeních ústavní výchovy ve Středočeském kraji a v Praze. Dotazník je anonymní a získaná data budou použita pouze pro zpracování diplomové práce. Odesláním tohoto dotazníku dáváte souhlas se zpracováním získaných dat. Jeho vyplnění by Vám nemělo zabrat více než 20 minut.

Předem děkuji za Váš čas věnovaný vyplnění tohoto dotazníku.

Bc. Petra Drdová

kontakt: petra.drdoва@gmail.com

1. Typ instituce ústavní výchovy, ve které pracujete:

- a. Dětský domov
- b. Dětský domov se školou
- c. Diagnostický ústav
- d. Výchovný ústav

2. V jaké kraji sídlí Vaše instituce?

- a. V hlavním městě Praha
- b. Ve Středočeském kraji

3. Kolik dětí je aktuálně v péči Vaší instituce?

4. Probíhá ve Vaší instituci určitá forma logopedické prevence?

- a. Ano
- b. Ne

5. Pokud ano, uveďte, jakým způsobem je realizována.

6. Máte aktuálně v péči děti, u nichž se vyskytuje narušená komunikační schopnost?

- a. Ano
- b. Ne

7. Jaký je aktuálně počet dětí s diagnostikovanou NKS ve vašem zařízení?

8. Děti, jaké věkové kategorie nejčastěji vyžadují logopedickou péči ve Vašem zařízení?

- a. Děti předškolního věku (3 – 6 let)
- b. Děti mladšího školního věku (6 – 12 let)
- c. Adolescenti (12/13 – 19 let)

9. Vyskytuje se narušená komunikační schopnost častěji u chlapců nebo u dívek?

- a. U chlapců
- b. U dívek

10. Jaké druhy NKS se nejčastěji vyskytují u dětí ve Vaší instituci? (seřad'te dle četnosti výskytu)

- a. Opožděný vývoj řeči
- b. Dyslálie (patlavost)
- c. Kóktavost
- d. Palatolálie (poruchy komunikace při rozštěpech patra)
- e. Vývojová dysfázie
- f. Dysartrie (narušení motorické realizace řeči)
- g. Breptavost (extrémně rychlé tempo řeči)
- h. Symptomatické poruchy řeči (poruchy řeči v důsledku jiného postižení)
- i. Huhňavost (rinolálie)

11. Probíhá logopedická intervence u všech dětí, které ji vyžadují?

- a. Ano, u všech
- b. Ne, pouze u některých
- c. Ne, u žádných

12. Pokud ne, uveďte nejčastější důvod nezačínání logopedické péče.

13. Kdo všechno z pracovníků ve Vašem zařízení se podílí na procesu logopedické péče?

- a. Vychovatel/pedagog
- b. Speciální pedagog

- c. Logoped
- d. Sociální pracovník
- e. Logopedický asistent
- f. Jiný pracovník: _____

14. Je ve Vašem zařízení logopedickou péčí pověřen konkrétní pracovník?

- a. Ano
- b. Ne

15. Pokud ano, uveďte jaký.

16. Kdo z odborných pracovníků realizuje logopedickou péči u Vašich dětí?

- a. Klinický logoped
- b. Logoped
- c. Logopedický asistent
- d. Speciální pedagog
- e. Jiný odborník, uveďte jaký: _____

17. Jak často probíhá logopedická intervence u logopedického odborníka?

- a. Každý týden
- b. Jednou za 14 dní
- c. Jednou za měsíc
- d. Méně jak jednou za 2 měsíce
- e. Jiná časová frekvence, uveďte jaká: _____

18. Kde logopedická péče pod odborným vedením probíhá?

- a. V našem zařízení – odborný pracovník k nám dochází
- b. V našem zařízení – logopedický odborník je zaměstnancem instituce
- c. V logopedické ambulanci
- d. Ve škole, kam dítě dochází
- e. V SPC
- f. V jiném zařízení, uveďte v jakém: _____

19. Jak často provádíte s dětmi ve Vašem zařízení potřebná logopedická cvičení?

- a. Každý den
- b. Alespoň 3x do týdne
- c. 1x týdně
- d. Nepravidelně
- e. Neprovádíme

20. Jaké prostředky, pomůcky či materiály využíváte v rámci logopedické péče ve Vašem zařízení?

21. Podporuje vedení Vašeho zařízení logopedickou péčí ve Vašem zařízení?

- a. Ano
- b. Ne

22. Pokud ano, uveďte jak.

23. Jste spokojeni s logopedickou péčí poskytovanou Vaším dětem?

- a. Ano
- b. Spíše ano
- c. Spíše ne
- d. Ne

24. Co by podle Vás pomohlo zlepšit úroveň logopedické péče poskytované dětem ve Vašem zařízení?

Příloha B – Otázky k rozhovoru

Okruh č. 1:

Otázky k rozhovoru:

- Je oblastí logopedické intervence pověřen konkrétní pracovník Vašeho zařízení? Případně jaká je jeho úloha?
- Kdo z pracovníků Vašeho zařízení se podílí na logopedické intervenci u Vašich dětí?
- Vzdělávají se pracovníci Vašeho zařízení v oblasti logopedie či jsou v této oblasti školeni?
- Dochází k vzájemné informovanosti mezi pracovníky Vašeho zařízení ohledně logopedické intervence?

Okruh č. 2:

Otázky k rozhovoru:

- S jakými odborníky spolupracujete v rámci logopedické intervence?
- Provádí logopedickou diagnostiku i terapii stejný logopedický pracovník?
- Jak často dochází děti na logopedickou terapii?
- Na jaký typ pracoviště s dětmi docházíte? V jaké vzdálenosti se pracoviště nachází?

Okruh č. 3:

Otázky k rozhovoru:

- Jaký druh NKS se u Vašich dětí vyskytuje nejčastěji?
- Kdo nejčastěji jako první indikuje návštěvu logopedického odborníka?
- Máte pocit, že dětí s potřebou logopedické intervence ve Vašem zařízení přibývá?
- Probíhá ve Vašem zařízení logopedická depistáž? Kdo ji provádí?

Okruh č. 4:

Otázky k rozhovoru:

- Jaké jsou časové a prostorové možnosti pro realizaci logopedické intervence ve Vašem zařízení?
- Jaké pomůcky a materiály využíváte v rámci logopedické intervence?
- Klade vedená Vašeho zařízení důraz na oblast logopedické péče?

- Je dle Vašeho názoru něco, co byste změnil/a či zlepšil/a v této oblasti péče?
- Myslíte si, že děti v zařízeních ústavní výchovy mají omezenější možnosti v rámci logopedické péče?

Příloha C – Vzorový přepis rozhovoru

Rozhovor s informantem č. 1

Typ zařízení: dětský domov

Pohlaví: muž

Pozice v zařízení: zástupce ředitele

Vzdělání: vysokoškolské – speciální pedagogika

Délka praxe v oboru: 24 let

VO 1: Kteří pracovníci ve vybraných institucích ústavní výchovy se aktivně podílí na logopedické intervenci?

Otázky k rozhovoru:

Otázka č. 1: Je oblastí logopedické intervence pověřen konkrétní pracovník Vašeho zařízení? Případně jaká je jeho úloha?

No, vlastně jo. To zajišťuji já svým způsobem. Tam jde v podstatě o to, když přijde nějaké to nové dítě, tak buď už je to v jeho materiálech napsaný, že nějakým způsobem je tam potřeba ta logopedická intervence. Ale to se stává jen v případě, pokud to dítě jde třeba přes diagnostický ústav nebo si toho náhodou vyloženě někdo všimne. Ale pochopitelně pak je tam 60 % dětí, které přes ten diagnostický ústav nejdou a ty jdou vlastně přímo z ulice, když to takhle řeknu. A tam vlastně dochází k tomu, že buď i ty tety vychovatelky nebo vlastně já, kdokoliv, si toho prostě všimáme po nějaké té adaptační fázi, že tam je potřeba nějaká ta logopedická intervence.

Mým úkolem je zajistit a zorganizovat tu logopedickou intervenci.

Otázka č. 2: Kdo z pracovníků Vašeho zařízení se podílí na logopedické intervenci u Vašich dětí a jakým způsobem?

U denního cvičení už jsou paní vychovatelky. Vždycky tam jsou většinou dvě tety, které se střídají v tom systému dlouhý/krátký týden. Vždycky ta logopedie vyjde na jednu nebo druhou tetu. Ale ony si to samozřejmě předávají ty informace. Protože tím, že oni mají nějaké ty materiály, kde to oni různě nacvičují, tak ony vědí, o co jde. Co se nám občas stává, že nám občas to dítě z logopedie vypadne, ale to spíš z toho důvodu, že sociálka zkusí dítě umístit domů, zkušebně, jestli by se to nezlepšilo. Pochopitelně dítě se nám za nějaký čas vrátí a my začínáme prakticky od nuly. Protože u některých dětí jsme se setkaly i s tím, že – tam už se spíš budeme bavit o nějaké té vývojové dysfázii – když už se dostaly ve věku 8, 9 let do dětského domova byly to opravdu děti, kterým jsme kolikrát ani nerozuměli. Oni si za tu dobu vytvořily vlastní řeč, kdy jim všichni okolo rozuměly, ale jakmile přišly do jiného prostředí, tak jim nerozuměl absolutně nikdo.

Já už se toho procesu u toho neúčastním. Maximálně když třeba ta logopedka řekne, hele já si úplně nejsem jistá, jestli by to ještě nechtělo konzultaci s neurologem nebo něco takového. Občas i jako dá podnět k nějaké psychologické intervenci nebo psychiatrické intervenci. Ale spíš se točíme občas na tý neurologii. Kdy tam třeba jenom potvrďte, vyvraťte ADHD nebo vůbec jak to dítě je po té neurologické stránce, když jakoby ona sama si není jistá vlastně tím svým postupem. Ono se to právě odvíjí od toho, jak tam jakoby přijdou hlavně ty děti z té ulice a oni několik let žily, tak jak žily a pochopitelně oni jsou tak jakoby hodně zasekaný věcmi, který v podstatě to dítě vůbec nějakým způsobem nerozvíjelo. Tam se tomu nikdo nevěnoval, žádné péči, nic. Takže návyky jsou úplně nulový, a ono to pak trošku narušuje ten logopedický proces. Když to bude logopedka, která v životě nedělala s dítětem z dětského domova.... já to vidím nebo spíš viděl u svých dětí, že když jsme chodili na logopedii, tak ona byla skutečně zvyklá na to, že tam přišlo nějaké to dítě, to už chodilo do té školky a už mělo nějaké ty návyky, protože vlastně ta rodina se mu věnovala. Ale my jsme v té pozici toho, že tam ty žádné návyky nejsou, ono si je teprve osvojuje. A co si budeme povídat, když je to vlastně dělaný až takhle se zpožděním, tak to dítě vlastně nějakým způsobem mu to trvá dýl a občas se to tam pere trošku s tou neurologií, protože někdy si opravdu nejsme jistý, zda to dítě má navíc, nemá navíc. Tak to tak různě konzultujeme. Ono je to takový spíše složitější.

Otázka č. 3: Vzdělávají se pracovníci Vašeho zařízení v oblasti logopedie či jsou v této oblasti školeni?

Ne. Máme tam spíše tety, které k tomu mají svým způsobem blíž a máme tam tety, které nechci říct, že je to nebaví, ale nemají k tomu takovou tu lásku. Ale samozřejmě tím nechci říct, že by

to někdo dělal s nějakým odporem. To jako vůbec ne. Tam je jakoby spíš problém asi trošku v tom, že vlastně ti naši pracovníci jsou vystaveni neustále nějakým školením v různých oblastech, že už toho začíná být tolik, že když já jím řeknu, že je něco nového, tak oni už skoro omdlívají. Protože oni, když mají mít volno, tak se účastní nějakých seminářů a podobně.

Otázka č. 4: Dochází k vzájemné informovanosti mezi pracovníky Vašeho zařízení ohledně logopedické intervence?

Informovanost v rámci logopedické intervence mezi pracovníky je dle mého názoru dobrá. Viz výše – odpověď na otázku č.1.

VO 2: Kdo z odborných logopedických pracovníků realizuje logopedickou intervenci u dětí ve vybraných zařízeních ústavní výchovy?

Otázky k rozhovoru:

Otázka č. 5: S jakými logopedickými odborníky spolupracujete v rámci logopedické intervence?

Máme paní, která je klinickou logopedkou a je tak hodná, že dojíždí k nám do zařízení. Vzhledem k tomu, že jich tam je 4 – 5, tak nám vyšla vstříc. Nejdříve si to dítě přezkouší a řekne jo, je to na logopedickou intervenci nebo řekne ne, ještě počkáme.

Otázka č. 6: Provádí logopedickou diagnostiku i terapii stejný logopedický pracovník?

Ano, provádí ji stejná klinická logopedka. Všechny děti dochází k jedné stejné logopedce.

Otázka č. 7: Jak často dochází děti na logopedickou terapii?

Paní logopedka dojíždí k nám do dětského domova tak jednou měsíčně.

Otázka č. 8: Na jaký typ pracoviště s dětmi docházíte? V jaké vzdálenosti se pracoviště nachází?

Viz výše.

VO 3: Jaký druh narušené komunikační schopnosti, případně druhy NKS, se nejčastěji vyskytují u dětí ve vybraných institucích ústavní výchovy?

Otázky k rozhovoru:

Otázka č. 9: Jaký druh NKS se u Vašich dětí vyskytuje nejčastěji?

No, asi ta patlavost. A pak se občas jakoby jednou za nějakých 5,6 let v nějakém intervalu potýkáme s něčím mimořádným. Už je to ta vývojová dysfázie. Přišla holčička, která nemluvila vůbec.

Otázka č. 10: Kdo nejčastěji jako první indikuje návštěvu u logopedického odborníka?

Jsme to my v dětském domově. Viz výše – odpověď na otázku č.1.

Otázka č. 11: Máte pocit, že dětí s potřebou logopedické intervence ve Vašem zařízení přibývá?

Já bych řekl bych, že trošku jo. Je tam hodně ta patlavost. Ne, nějak zase jakoby moc. Ale asi jo. Dá se říct, že každé druhé dítě, co k nám přijde, tak to potřebuje tu logopedie. Samozřejmě pokud je v tom věku, kdy se to provádět dá. Jsme se setkali, že přišla 13 -ti létat slečna a taky...

Otázka č. 12: Probíhá ve Vašem zařízení logopedická depistáž? Kdo ji provádí?

To ne. To většinou my, když s něčím přijdeme, že něco potřebujeme. Pak je druhý problém, jak je těch logopedů strašně málo, my jsme rádi, že jsme rádi. Že k nám jednou měsíčně zajede a něco udělá.

VO 4: Jak probíhá logopedická intervence ve vybraných zařízeních ústavní výchovy?

Otázky k rozhovoru:

Otázka č. 13: Jaké jsou časové a prostorové možnosti pro realizaci logopedické intervence ve Vašem zařízení?

Většinou se to děje normálně na té rodinné skupině. Ale občas to naráží na to, jak tam je hodně dětí zase s jinými problémy, tak oni si to tam nějakým způsobem vždycky vtěsnají, ono se jim to

povede, oni to vždycky udělají. Ale na rovinu říkám, že pochopitelně občas ten klid na to tam chybí. Že to úplně není tak, jak bychom si to představovali, ale to bychom tam museli mít někoho jako „poloodborníka“, který by si ty děti jednou denně vzal a nějak je prostřídal hezky v klidu. Ale ono to naráží na to, že na to asi ani nemám koho jako personálně, kdo by se tomu vůbec věnoval. My jsme strašně už kolik let jako personálně rozbitý, protože tu práci nechce nikdo moc dělat, jako toho vychovatele. A potýkáme se třeba i se strašně velkou nemocností, protože jak nám ty lidi stárnou, tak už to taky není jako dřív. Jako bylo by to hezký, ale asi v nejbližší době na to nedojde. Že se to bude muset dělat takhle. Uznávám, že někdy i ten čas a prostor na to chybí.

Oni procvičují denně. Občas se stane o víkend, že se to neudělá, ale to spíš z toho důvodu, že mají někde nějakou akci, kterých je strašně moc a potom už večer to s nimi dělat nechtějí, čemuž rozumím. Oni si všechno uklízejí a vaří, takže ono občas to tam vtěsnat, aby to mělo tu kvalitu, tak je někdy... Já je jako obdivuji.

Otázka č. 14: Jaké pomůcky a materiály využíváte v rámci logopedické intervence?

Většinou paní logopedka nám všechno nakopíruje, ty materiály. Ona je hodně přes ty kartičky a obrázky. U některých případů, ale to bylo minimum, se užívaly nějaké špachtličky a drátky byly, teď už si nevzpomenu, s čím to úplně souviselo. Ale vím, že se to tam používalo. Potom, co ten klinický logoped tomu vychovateli řekl, na co má zatlačit s tou špachtlí a s tím drátkem a občas jako jsou upozorňováni ze strany tý logopedky, protože většinou to dítě, když začne dělat tu logopedii, tak ono se tam tak rozvalí a podobně. Tomu vychovateli to nepříjde jako moc divný, protože ten je furt v takovém tom presu a pak pochopitelně, když to dítě přijde k tomu logopedovi, tak to tam praktikuje, takže vždycky paní logopedka to tam musí trochu srovnat do latě, že takhle to úplně není možný, ale to jsou spíš takové malé chybičky. Ale jak říkám obrázky, drátky, skládanky. Ale nebyl jsem u toho, spíš jsem to jen zaznamenal.

Otázka č. 15: Klade vedení Vašeho zařízení důraz na oblast logopedické péče?

No, já jo. Určitě.

Otázka č. 16: Je dle Vašeho názoru něco, co byste změnil/a či zlepšil/a v této oblasti péče?

Kdyby to dělal jeden člověk, jak jsem říkal. Kdyby měl všechny ty děti, Ale to je tak nereálný, že jednu dobu jsem měl i tu vizi že bych to mohl dělat já, ale rychle mě to přešlo, protože ono

vám to vydrží do té doby, než vás zase zasypou nějakými papíry a „kauzami“. Pak už člověk na to nemá sílu.

Otázka č. 17: Myslíte si, že děti v zařízeních ústavní výchovy mají omezenější možnosti v rámci logopedické péče?

Ne, nemají. Protože občas, když chceme dát děti do první třídy, tak my už si radši, po nějakých zkušenostech, vždycky necháme ještě to dítě předvyšetřit v poradně – pedagogicko psychologický. U pár dětí jsme to neudělali, ale to z toho důvodu, že jsem si byl stoprocentně jistý, že to dítě to zvládne tu první třídu, všechno tomu nasvědčovalo v těch školkách. Ale vzhledem k tomu, že k nám ty děti přijdou z toho prostředí, ze kterého vzešly, je tam ten handicap a občas taky chceme ještě znát ten názor toho odborníka. Tak realizujeme tu poradnu.

Na to jsem zapomněl, občas nás na tu logopedii upozorní i poradna. Ale to spíš z toho důvodu, že nám přijde předškolní dítě a my už automaticky děláme tu poradnu, z toho důvodu, že chceme opravdu vědět, jak to dítě je na tom, jestli už nemáme pracovat na tom odkladu nebo ne.

Tam potom dochází k tomu, že když se s těmi psychology nebo speciálními pedagogy bavíme, tak oni nám občas říkají, že máme ty děti hezky připravený do té první třídy. Půlka dětí, co prý přijdou do poradny, tak není připravená na vstup do první třídy, u dětí z rodin. Přijdou děti, které jsou nádherně připravený, ale 50 % prostě připravených není. A jsou to opravdu děti z těch rodin. Ty vám neřeknou prý ani básničku.

Příloha D – Informovaný souhlas

Informovaný souhlas s poskytnutím výzkumného rozhovoru a jeho následným využitím pro účely diplomové práce Logopedická intervence v rámci ústavní výchovy

Vážený pane / vážená paní,

byl/a jste osloven/a k účasti ve výzkumném šetření pro diplomovou práci studentky oboru Logopedie na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy Bc. Petry Drdové. Výzkumné šetření probíhá pro účely diplomové práce, která se zabývá logopedickou intervencí v zařízeních ústavní výchovy.

Vaše účast v tomto výzkumu je zcela dobrovolná, můžete ji kdykoli bez jakýchkoli sankcí odvolat. Vaše účast spočívá v poskytnutí rozhovoru, zaměřeného na zjišťování logopedické intervence ve Vašem zařízení. Podpisem dáváte souhlas s nahráváním tohoto rozhovoru a s následným zpracováním získaných dat, která budou zpracována anonymně a pouze pro účel této diplomové práce.

Prohlašuji, že souhlasím s poskytnutím rozhovoru studentce Bc. Petře Drdové pro účely výzkumného šetření, které je součástí diplomové práce. Informace získané z rozhovoru budou využity pouze v diplomové práci při zachování anonymity informantů.

Souhlas s účastí ve výzkumu potvrďte prosím svým podpisem níže.

V.....

Dne.....

Podpis informanta:

Příloha E – Seznam grafů a tabulek

Seznam grafů

Graf č. 1: Realizace určité formy logopedické prevence.....	41
Graf č. 2: Výskyt NKS v zařízeních.....	42
Graf č. 3: Věk dětí vyžadující logopedickou intervenci.....	42
Graf č. 4: Výskyt NKS u chlapců a dívek.....	43
Graf č. 5: Poskytnutí logopedické intervence všem potřebným dětem.....	45
Graf č. 6: Pracovníci vybraných zařízení podílející se na logopedické intervenci.....	46
Graf č. 7: Pracovník pověřen oblastí logopedické intervence.....	46
Graf č. 8: Odborní pracovníci podílející se na logopedické intervenci.....	47
Graf č. 9: Časová frekvence návštěv u odborného pracovníka.....	48
Graf č. 10: Místo návštěvy odborného pracovníka.....	48
Graf č. 11: Spokojenost s poskytovanou logopedickou intervencí.....	50
Graf č. 12: Návrhy na zlepšení logopedické péče ve vybraných zařízeních.....	51

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Typy zařízení.....	40
Tabulka č. 2: Lokalita zařízení.....	40
Tabulka č. 3: Průměrné pořadí výskytu druhů NKS ve vybraných zařízeních.....	44
Tabulka č. 4: Frekvence domácího procvičování logopedie.....	49
Tabulka č. 5: Podpora ze strany vedení.....	50
Tabulka č. 6: Základní informace o oslovených informantech.....	52
Tabulka č. 7: Zapojení pracovníků zařízení do logopedické intervence.....	53
Tabulka č. 8: Účast odborných pracovníků v procesu logopedické intervence.....	56
Tabulka č. 9: Výskyt NKS v oslovených zařízeních.....	59
Tabulka č. 10: Podmínky pro logopedickou intervenci v oslovených zařízeních a podpora ze strany vedení.....	62